

כאיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

אבינו אבינו רכב ישראל ופרשיו

יחד עם כל בית ישראל שבורים ורצוצים עד דכדוכה של נפש
יתומים היינו ואין אב אוי לנו כי הושברנו על כי שקעה השמש
בצהרים וכבה אורו של עולם בהסתלקותו לשמי רום של אבינו
רוענו רוח אפינו אשר אמרנו בצילו נחיה הוא עמוד האש ההולך
לפני המחנה ראש גולת אריאל מרנא ורבנא

רבן של ישראל

אמרן יהודה ליב

שטיינמן זצוקללה"ה

מה אשורה לך ואנחמך בתולת בת ציון
כי גדול כים שברך מי ירפא לך

אבל יחיד עשי לך

תורה תורה חגרי שק והתפלשי באפרים

דבר המערכת

הנה בתשרי תשע"ד עלה על דעתנו להוציא לאור מדי שבוע גליון מדברי רבנו זצ"ל, והתחלנו בס"ד בפרשת בראשית תשע"ד והדברים החלו להתפרסם ובס"ד הגיעו לתפוצה רחבה עד מאד בכל ארץ ישראל וארצות תבל.

וזכינו שב"ה רבים התעלו והתחזקו מהדברים בהרבה ענינים.

ורבנו זצוק"ל ראה ושמע על כך מרבים שהגיעו לפתחו. וכן היו נכדיו שליט"א מקריאים לפני חלקים מהגליון והיה לו קורת רוח מדברי החיזוק שיש שם שמחזקים לתורה ויראת שמים. וכשזכינו להיכנס כמה וכמה פעמים לרבנו זצוק"ל בירך אותנו בחום על זיכוי הרבים שיש מך, והפליא בברכות בסגנון בלתי רגיל אצלו.

וכאן באנו בדברי שבח והודאה לכל אלו שסייעו בידינו במשך השנים והביאו מאוצרותיהם, וכן בני ונכדי מרן זצ"ל שסייעו בידינו בכל עת, לשאול קמי רבנו זצ"ל דברים הטעונים ברור וכדו'.

והנה על אף שזכינו והדפסנו כ-235 גליונות, עדיין אנו מרגישים את דברי הגמ' בסנהדרין (סח, א) הרבה תורה למדתי - ולא חסרתי מרבתי אפילו ככלב המלקק מן הים. בכל נושא ובכל ענין יש עוד הרבה מה להאריך ולהוסיף. אך הרגשנו דברי המשנה לא עליך המלאכה לגמור, אבל אין אתה רשאי ליבטל ממנה.

ובזה באנו בבקשת מחילה ממרן רבנו הקדוש רבי אהרן יהודה ליב בן רבי נח צבי שאולי יצאה שגגה תחת ידינו והיו הדברים ח"ו שלא לרצונו, וגלוי וידוע שלטובה התכוונו.

ע"פ הוראת מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א נשתדל אי"ה ובל"נ להוציא עוד מדברי תורת רבנו, לדובב שפתותיו הקדושים ויגור באהלי התורה עולמים.

ופ"א ישבו אצל רבנו ומישהו אמר בשם המגיד מדובנא שהסביר היאך משפיעים על השומעים שיקבלו את מה שאומרים להם, ואמר משל, כמו כוס שאחד רוצה למלאות אותה, וממילא אחרי שימלא אותה, ישפך מהכוס גם על הכוסות שמסביבה, אבל אם לא ימלא את הכוס היא לא תישפך החוצה, וכך הוא בנוגע להשפיע על אחרים, שהאדם שבא להשפיע צריך להיות מלא, ואם הוא מלא ביראת ה', הוא מלא בדבר טוב, אז הוא יכול להשפיע על אחרים, ואם לא - הוא לא יכול להשפיע. ואמר לו רבנו שאלו הם דברי הגר"א אותם ענה לשאלתו של המגיד מדובנא ומובא בס' אהל יעקב פר' אמור. ואז הסביר רבנו דבר נורא, דהנה הגר"א ודאי הגיע לדרגה עליונה בעוה"ב, אבל כעת הוא לא יכול להוסיף עוד זכיות בעוה"ב, אבל אם אנחנו הקטנים נגיד דבר תורה בשמו, אז ממילא שפתותיו דובבות בקבר והוא מתעלה יותר.

עוד הביא רבנו זצ"ל שמעתי שמרן הרב שך זצ"ל אמר שבחייו לא אכפת לו שמזכירים דברי ממנו ללא שמו אבל לאחר מותו אינו מסכים.

בכוונתנו לחדש אי"ה את המדור 'ונהנים ממנו עצה', על כן אנו מבקשים מכל מי שיש בידו עצות והדרכות מרבנו זצ"ל אנא שישלח לנו בהקדם לתועלת הרבים.

כמו"כ בשנה זו לא נדפס הגליון בדר"כ רק דרך קובץ גליונות וכדו', וכעת שרבים רבים מכל מקום ומקום מבקשים להחזיר את ההפצה הגדולה, אנו פונים לנדיבי עם שיעזרונו בידינו להוציא לאור כבשנים קודמות לעילוי נשמתו הטהורה של מרן רבנו זצ"ל.

ניתן לתרום מכל עמדות "נדרים פלוס" ברחבי הארץ באמצעות לחצן קופות נוספות. בחיפוש יש להקיש כאיל תערוג. כמו"כ ניתן לתרום דרך המערכת הטלפונית הממוחשבת 24 שעות ביממה, בחיגו לטל' 037630585 שלוחה 198.

נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש

דברים שנשלחו מיד בעת חימום

פלא לכולם שלקח את בנו הגר"מ שהיה אז ילד קטן ללוויה, ולכך נשא הספד, והסביר להם את גודל הענין, והיה שם רבי משה שיינפלד, והוא כתב את ההספד. וראה לעיל במאמר על הג"ר חיים עוזר.

והוסיף רבנו שזה זמן קבלת התפילות כיון שיש טהרה עצומה בעולם.

קריעה על גדולי ישראל

כשנפטר הגרי"ז, קרע רבנו את מעילו העליון כדין קריעת תלמיד על רבו שמת, ולאחר זמן תפרו בתפירת שולל ולא איחה לעולם, והינו תפירה שאינה שוה שהקריעה נשאת תמיד כנפסק בשו"ע (יו"ד סי' שמ סעי' יז) בדין רבו מובהק.

ובן רבנו הגר"ש סיפר, שמאחר שרבנו קרע את מעילו העליון לא נשאר לו מעיל אחר, וגם כסף לקנות מעיל חדש לא היה בידו, והלך במשך תקופה עם המעיל הקרוע בתפירת שולל, עד שנתן לו אחד מידידיו חליפה ישנה שהייתה אצלו ולבש את זה בשמחה זמן רב אע"פ שהיה מלבוש חסידי ולא כמלבוש הנהוג אצל רבני הישיבות. (צדיק כתמר יפרח עמ' שפט)

וסיפר לנו הג"ר אליקים פשקס, שבהלוויתו של הגרי"ז הוא ראה את רבנו הולך לצד הגר"י ליס, וכל הזמן הולך עם ידו על החליפה, ולא הבין מדוע, עד שהבין שרבנו קרע קריעה בחליפתו, אבל כדי שלא יראו את זה הסתיר זאת בידו.

כשנפטר מרן הגראמ"מ שך הורה רבנו לכל השואלים שצריך לקרוע על גדול הדור שמת.

במהלך ההלוויה של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ביקש רבנו לקרוע קריעה טפח כדין, ושלח לשאול את הגר"ח קניבסקי שהיה בסמוך לו, האם צריך לברך דיין האמת בשם ומלכות. והשיב הגר"ח קניבסקי שכאשר הגרי"ז נפטר, אמר לו אביו בעל הקהלות יעקב שיברך בשם ומלכות. ורבנו בירך בשם ומלכות וכן אמר למלוויו. (צדיק כתמר יפרח עמ' יג)

נביא כאן דברי רבנו בהספדו על מרן החזון איש כדי שנידע להתבונן מה תפקידנו בשעה זו.

הוא יומא דאשכבתיה דרבי, נפקא בת קלא ואמר כל דהוה באשכבתיה דרבי מזומן הוא לחיי העולם הבא (כתובות קג, א) מה טעם של אחים בהספידא, ומה טעם גונז השי"ת את הדמעות שמורידים על אדם כשר, מה נשתנו דמעות אלו מאחרות, אלא בני אדם מבוגרים אינם מורידים דמעות על נקלה, אלא אם כן הצער נוגע להם באופן אישי נזקי גוף, או ממון, או אבדן קרוב משפחה, אולם כאשר אדם מתעורר בהספדו של חכם ומוריד דמעות על העדרו, הרי אלו הן דמעות של צער רוחני טהור, והם תיקון לנפשו של הבוכה ומתאבל, ואגרא דלוייה המצטערים מתעלים משום כך כמו באשכבתא דרבי שהכריזה בת קול, שכולם מזומנים לחיי עולם הבא.

הגר"ח מוולוז'ין סיפר, כי בשעת פטירתו של הגר"א, אמר הגלגול שנמצא אז בוילנא, כי עליו לברוח מחמת הקדושה וטהרה שממלאה את האויר כולו, כי נשמות כל התנאים, והאמוראים, והגאונים, שהגר"א האיר את דבריהם כל ימיו, ירדו לקבל את פני נשמתו של הגר"א. כן גם באשכבתא של החזון איש הקדוש ירדו נשמות כל חכמי ישראל, שהוא עמל ויגע להכין את דבריהם עד עמקם, לקבל את נשמתו הקדושה, והאויר שלנו שהוא מעובה תמיד מחילוניות וטומאה, טוהר ונתקדש בשעות אלו, וממילא נתעלו כל אלו שהיו נוכחים בשעת האשכבתא, והרהורי תשובה מלאו את כל הלבבות, בגלל האויר שנתטהר ונתקדש ותשובה כזאת, בהמון של רבבות יהודים בודאי זיכתה את כולם לחיי העולם הבא. (וראה בס' ימלא פי תהלתך עיני תורה עמ' כ)

[הנה בגליון כאיל תערוג פר' וירא תשע"ד הבאנו את הספד הנ"ל, ובלייל שבת קודש הקריא נכד רבנו, רבי גדליהו הוניגסברג קטעים מהגליון לרבנו, והזכיר את ההספד שנשא רבנו בכפר סבא, וסיפר לו רבנו שאמר את הספד בעיקר לצעירים שגרו שם, שהיה

"שנהיה מרכבה לשכינה"

והעיד הגבאי של בית הכנסת מאקאווא שהיה תקופה של כמה שנים שרבנו ביקש ממנו את המפתח של בית הכנסת ושם הגה בשקט ובהחבא לילות שלמים.

וכן ליל שישי וליל שבת שהדברים ידועים שכמעט לא ישן בהם מאומה במשך עשרות שנים.

וכשחלה רבנו בשנת תשנ"ד והיה חלש מאוד אמרה הרבנית להג"ר אברהם רייסנר זל"ה שהוא משלים עכשיו את עשרות השנים שהוא לא ישן. והוסיפה שעל הלילות של לימוד היא לא מספרת בעולם הזה והיא שומרת את זה למעלה....

וכן בעומק התורה להתייגע על כל סברא וסברא, כפי שהעידו רבים במהלך השיעור כיצד לפעמים יכול לחשוב על קושיא זמן ממושך עד שהורידים התנפחו מרוב יגיעה ועמל. וכן שמענו מח"א שהגיע לבית רבנו לפני עשרות שנים וראה את רבנו יגע במס' עירובין עד שאגלי זיעה נושרים מפניו.

ואם זה בידיעת התורה, שמי שהבחין ראה שבקי בש"ס ובדברי רש"י ותוס' על הלשון, ובשנים האחרונות שכבה כמעט מאור עיניו והיו לומדים לנו תמידין כסדרן, וכשהיו מתחילים דיבור של רש"י היה ממשיך אותו בע"פ. ובעידנא חדא אמר בצער שכעת הוא מזקין ומתחיל לשכוח, ופעם כשהיה צעיר לא היה גמ' רש"י ותוס' שלא ידע בע"פ. והעיד הגאון המופלא הגרא"י צוקר שליט"א ששוחח עם רבנו בכל חלקי התורה, וראה שהוא בקי בכל חדרי תורה לעומק]

וכשלימדו בשמיטה האחרונה רמב"ם הל' שביעית פתאום ראו התלמידים שרבנו מקריא קטעים שלמים מהרמב"ם בע"פ, והבינו שעדיין לא ידעו עד כמה עוצם ידיעתו בתורה.

והיה יחיד ומיוחד בכך שהיה בקי בחלקי התורה לסוגיהם, אם זה בלימוד הישיבתי שמסר שבעים שנה שיעורים במסכתות אלו. אם זה בסדרי זרעים מועד קדשים וטהרות, שמסר בהם שיעורים עמוקים לגדל ת"ח ואף חבר עליהם ספרים. ולפלא היה שבגיל שמונים החל ללמוד זבחים בחבורה ויצאו ג' כרכים אילת השחר על מסכת זבחים, וכלשונו של הגאון הגדול רבי אברהם גרבוז שלמרות שכבר היה נראה שבית בריסק לימדו את קדשים, בא האילת השחר וגילה שעדיין יש מה להוסיף בקדשים.

ואם זה בחולין, שנכנסו פעם באיזה ענין הנוגע לשחיטה, ורבנו החל לדבר עמהם ונבהלו כי לא ידעו רב כוחו בענינים אלו וכבר העיד הגרדצ"א רבה של ביתר שסיפר לו השוחט מכפר סבא שהיה שואל את רבנו שאלות בטריפות וכו' וראה שהוא בקי בזה כאחד הגדולים ולא נתקל בשנים שלפני השואה בבקיאות גדולה כזו. [ורבנו קיבל הרבה בענין זה מש"ב מרן הגרש"ז ריגר זצ"ל מבריסק וקיבל סמיכת חכמים]

ואם זה באגדה ובקבלה, שרב הנסתר בכך, אבל ידועה היגיעה העצומה שיגע רבנו בספרים קדושים אלו. וכפי שהעידו כמה וכמה שראו בשנים מוקדמות יגע בס' עץ חיים ובעוד הרבה ספרים. אכן הי' אמן ההסתרה וההעלם, ופעם כשנשאל על ספרי קבלה שהיו בביתו השיב שראה שזורקים את זה לגניזה לקח את זה לביתו כדי לשמור את זה.

וכך העיד הג"ר גדליה רבינוביץ להגרא"א דסלר לפני למעלה מששים שנה שאם אתה רוצה לדבר עם מישהו בקבלה זה

אור לכ"ה כסלו נר ראשון דחנוכה. הרהורים במוצאי אשכבתיה דרבי לא נוכל לבוא ולתאר ולכתוב על רשכבה"ג מרן רבנו הגאון הקדוש והטהור זצוקל"ה, וכמה כרכים נוספים נצרכים לזה, ונכתוב מעט דמעט בשעת חימום בעקבות מסילת ישרים.

סיפר הג"ר אברהם ארלנגר שליט"א, אחיו של הג"ר חיים אריה ערלנגר זצ"ל, שבאחד הלילות באישון לילה, כשרבנו היה בחור בשוייץ בהיכל ישיבת עץ חיים במונטריי והיה שרוי בחדוותא דאורייתא והתענג בלימודו במתיקות ובניגון משובב לב, ניגש אליו הג"ר חיים אריה ערלנגר ושאל אותו מה תכלית האדם בעולם, ואמר לו רבנו להגיע עד הדרגה שנהיה מרכבה לשכינה, והראה לו את הפרק האחרון במסילת ישרים שמאריך בזה. ואת דברי הב"ח הידועים באו"ח סי' מ"ז שכתב: ...ונראה דכונתו יתברך מעולם היתה, שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה, ולכן נתן הקדוש ברוך הוא תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו, כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו ברמ"ח איברים ושס"ה גידין, ברמ"ח מצוות עשה, ושס"ה לא תעשה שבתורה, ואם היו עוסקים בתורה על הכוונה הזאת היו המה מרכבה והיכל לשכינתו יתברך שהייתה השכינה ממש בקרבם כי היכל ה' המה ובקרבם ממש הייתה השכינה קובעת דירתה והארץ כולה הייתה מאירה מכבודו, ובוהי יהיה קישור לפמליא של מעלה עם פמליא של מטה, והיה המשכן אחד, אבל עתה שעברו חוק זה שלא עסקו בתורה כי אם לצורך הדברים הגשמיים, להנאתם, לידע הדינים לצורך משא ומתן, גם להתגאות להראות חכמתם, ולא נתכוונו להתעצם ולהתדבק בקדושת ורוחניות התורה ולהמשיך השכינה למטה בארץ וכו'". והוא גם דברי התנא דבי אליהו בפ"ד שחייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי, והאבות הן הן המרכבה. וא"כ נלך בעקבות הסולם ונביא מעט על כל מדה ומדה.

איתא בגמ' ע"ז כ"ב, מ'כאן אמר רבי פינחס בן יאיר: 'תורה מביאה לידי זהירות, וזהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי פרישות, פרישות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי רוח הקדש, רוח הקדש מביאה לידי תחית המתים'".

תורה

קצר המצע מלהשתרע לתאר את עמל התורה הבלתי פוסק ימים ולילות. ואם בשחר נעוריו ידוע ומפורסם שלמד ללא הפסקות עד שלא עלה על מיטה כלל מרוב שקידה.

וכן במשך השנים בשוויץ שמענו עדות אישית מרבי יעקב נטע בעק תלמידו של רבנו מתקופה זו שהמטה של רבנו היתה מוצעת כרגיל, ולא ניכר בה כלל שעלה על יצועו רק כשהתעייף היה מוריד מעט את ראשו ונרדם.

ואח"כ בכפר סבא העידו תלמידיו שעמדו מאחורי דלתו ושמעוהו לומד כל הלילה, וחיוכו מתי יפסיק אך הם נרדמו קודם.

כמו"כ בבני ברק העידו שכניו שתמיד ראו את האור דולק בבית ללא הפסקה.

בראשי אצבעותיו וכשהיה מגיע לסוף המעקה היה משפשף את ידיו שלא ישאר בהם מים.

וכן הזהירות העצומה בהל' ברכות שניתן לומר בלי פיקפוק שקיים דברי הגמ' האי מאן דבעי למהוי חסידא ילמד הל' ברכות.

ורבנו במיעוט אכילה שאכל כל פעם היו לו חששות וספיקות עצומות בהל' ברכות

ולדוגמא נציין שמימינו כמעט לא בירך על מים לבד שהכל כי חשש שאי"ז לצמא ותמיד היה לוקח עוד משהו אחר כדי לברך עליו שהכל ועוד כהנה וכהנה רבות.

וכן גודל הזהירות בבין אדם לחבירו שהוא אך למותר להאריך בזה כל מיני דקדוק של זהירות ח"ו לא לפגוע במשהו.

ופ"א ביקש ממנו ח"א הסכמה על ספרו, ואמר לו רבנו הרי אתה גר בעיר פלונית ומסתמא רב המקום יתן לך הסכמה [שהיה ת"ח גדול] ואתה תשים קודם את הסכמה שלי ואז יהיה חלישות הדעת לאותו ת"ח ולכך אני לא מסכים [למרות שרבנו היה יותר מבוגר ממנו וכן היה זקן הדור] ורק לאחר שהבטיח לו שהרב דמתא יהיה הראשון הסכים ללתת לו הסכמה. וכן יש בזה עוד הרבה דברים ואכמ"ל.

ופ"א אמר שיש בידו עובדות ומימרות ששמע מפי החזון איש אשר יכולות להכיל ספר שלם, רק הרבה מהם זה דברים שהחזון איש אמר על אנשים או שהתבטא משהו שנוגע לאנשים וגם אם יספר בעילום שם אפשר ח"ו שמישהו יעלב מכך ולכן לא מספר אותם.

זריזות

מידת הזריזות היה לפלא גם בעת זקנתו המופלגת שראו מתאמץ בכל כוחו לא להתעצל, ופעם שכב בכלות הכוחות על מיטתו ואמר לתלמידו רבי משה ס. שליט"א אולי זה עצלות והתרומם והתחיל להגיד תהלים.

וכן ראו רוב זריזותו במסעות הגדולים לחו"ל ובארץ ישראל שהתבטא בזה הגאון רבי יוסף הורביץ שליט"א ראש ישיבת חידושי הרי"ם אתם צעירים ולא מבינים כמה קשה לאדם זקן לעשות דברים כאלו, והוא זצ"ל הלך ממקום למקום בלי להתעייף והתייחס לכל אחד ואחד. וכפי שאמר כ"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א שנסע איתו במסעות: "הוא מלאך".

וכל המתבונן יראה דבר פלא שהיו שנים שהיה רבנו מוסר כעשר שיעורים ביום, ומלבד זה מכריע ומורה לרבים הוראות ומלבד זה מחזיק מאות מוסדות והכל על אדם אחד.

ולדוגמא נציין שיש בידנו קלטות של שיחות מחודש אלול תשס"ח שרבנו מסר שיחות בחודש זה בלבד! בלמעלה ממאה מקומות שונים.

נקיות

מה נאמר ומה נדבר הרי כבר אמר עליו רבנו הגרי"ש אלישיב שאין בדור נקי כמותו, ומי יבוא אחר המלך.

אבל נביא מעט מאשר ראינו ומאשר שמענו, שעמל בזה הרבה להיות נקי מנגיעה להיות נקי מדברים חיצוניים, וכי אמר לתלמידו 'שמעולם לא חנף לאיש'.

וכן נקיות עצומה בממון שמכיון שחילק מאות מאות אלפי דולרים בחודש למוסדות וכדו' תמיד נזהר שח"ו לא יהיה בזה טובת הנאה שלו. והוא לפלא גדול בדורינו שמאות אלפי

הגראי"ל שטינמן והרב דסלר אכן המתיק עמו סוד שעה ארוכה בדברים שמכבשונו של עולם.

וכן שמענו מהאדמו"ר מקופטשיניץ שליט"א שאמר לו הגאון המקובל רבי חיים ארלנגר זצ"ל שרבו בקבלה היה רבנו שהיה אז בשוויץ [פחות מגיל ל'] וכן יש עוד כגון דא והדברים ארוכים.

וכן בליבון הלכה לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא שהיה ממש פוסק מובהק, וכפי שח לנו הג"ר שמואל חיים דומב: בבחורותי שמעתי שיעורים כל ליל שבת מהגרבי"צ פלמן ופעם שאלתי אותו מתי הוא התחיל עם השיעורים בהלכה, וסיפר לי שראה בבחורות שאנשים לא נזהרו בהלכות והתחיל ללמוד את הלכות ולמסור שיעורים. ופנה לגרא"מ שך ושאל אותו האם להמשיך בזה, והגרא"מ שך ענה לו: ודאי זה דבר גדול.

וביקש ממנו הגרב"צ, שאם יש לו שאלה בהלכה וכדו' יכול להיכנס לשאול אותו, ואמר לו הגרא"מ שך: לי אין זמן, אני טרוד בשיעורים בישיבה, אבל אני מציע לך שכל שאלה בכל חלקי שו"ע שיש לך, תלך להגראי"ל ואתה יכול לסמוך עליו בכל נושא. וכך עשה, ומני אז החל הקשר של הגרב"צ עם רבנו.

וכן היה ידוע עשרות שנים בקרב חכמי התורה שאפשר לדבר עמו בכל ענין בתורה עד עומק הלכה למעשה.

זהירות

כבר אמר הגאון הגדול רבי דוב לנדו שליט"א, שלא ראה כמעט בדורינו דחיל חטאין בדרגה של רבנו שהוא ממש יחיד ומיוחד בזה. וכך אמר אחרי ששמע על פטירת רבנו: ובעיקר המעלה הגדולה שלו שהיה ירא חטא, שזוהי מעלה יותר גדולה מאשר אדם ירא שמים, כשכל דיבורו ומעשיו והליכותיו היו ביראת חטא של אדם הידוע שכר ועונש עד הסוף מה הם, והוא לא רק היה אומר את זה אלא היה חי את זה ממש.

ופחד היה לראות כיצד חושש רבנו מכל נדנדוד של איסור, והעיד חתנו של הגרב"צ פלמן זצ"ל הרה"ג ר"י וינמן שליט"א שכמה פעמים דיבר עם חמיו הגרב"צ בגדלות רבנו שליט"א ופ"א אמר לו: ראיתי אצלו דרגות נשגבות שאיני יכול לפרסמם. וסיפר עוד שפ"א נתעורר שאלה בהלכות ריבית, ודיבר ע"ז עם רבנו וברוב אימת הדין שהיה לרבנו, ארכבותיו דא לדא נקשן ורעד ממש עם ב' ידיו וב' רגליו בלי שום גוזמא.

ונביא כמה דוגמאות מהל' שבת, שהיה לו הנהגה לחשוש לשיטה יחידאה בהל' שבת [כפי שקיבל שכך החמיר ע"ע הגר"ח מבריסק]

עד לפני כארבעים שנה היה רגיל רבנו לאחוז בזקנו בשעה שלומד, ועלה לו חשש שמא מתוך ההרגל יגיע לכך גם בשבת, וח"ו יתלש ממנו קצת. ולכן מני אז מקפיד רבנו לא לגעת כלל בזקנו גם בימות החול. (מפי בנו הגר"מ שליט"א)

אמר רבינו: נסתפקתי דהנה יש חלק משערות הזקן שנשורו מחיבורם לגוף, אך נשארו בין שאר השערות, ואין להם עיקר (שערות תלושות שמעורבות ומסובכות בתוך השער) אי הוי הוצאה בשבת כשיוצא לרה"ה.

שמעתי מרבינו כמה פעמים: שמתפלל שבשבת לא יהיה לו איזה ענין שכרוך בחשש הלכתי ויוכל להזהר בשמירת כל הלכותיה בדקדוק הראוי, ויש לו מזה ממש מתח.

בשבת שירדו גשמים היה נזהר מאוד לא לגעת במעקה בשביל שלא יטלטל את טיפות הגשם שיש במעקה והיה נוגע רק

טהרה

אשריך רבנו שגופך טהור בכל מיני טהרה, מלבד הדבר הפשוט שעשרות שנים היה טובל מידי יום ביומו באישון לילה, היה לו מפתח של המקוה ברחוב חפץ חיים והיה מרבה בטבילות והרבה מן הדברים בזה נסתרים מאיתנו כי לא היה אנשים במקומות אלו בשעות אלו.

וכן הטהרה בשמירת העינים וכדו' שכל פעם שהיה פותח את הדלת מיד היו עיניו נעוצות בקרקע וכן כל דרכו והילוכו כל השנים היה שלא מרים עינו מד' אמותיו. וכן שכמעט לא קיבל נשים ופעמים שהיה נצרך לזה היה יושב וכולו בחרדה בעינים עצומות וכדו' וכבר שהיה מופלג ביותר בשנים שהוצרך לדבר לפני בנות הסמינרים דיבר רק אחרי מחיצה.

וכן שלא הביט בכלותיו וכו' ויש בזה דברים נוראים עד מאוד שא"א לכותבם וכבר נתפרסם שבפגישה הראשונה עם רעיתו לא הביט בה רק עד שראה במהלך השיחה שמתאים לו השידוך ורק אז הרים את עיניו הק' כדי לקיים דין אסור לקדש את האשה עד שיראנה.

חסידות

ב"ק ל' א' ת"ר חסידים הראשונים היו מצניעים קוצותיהם וזכוכיותיהם בתוך שדותיהן ומעמיקים להן ג' טפחים כדי שלא יעכב המחרישה רב ששת שדי להו בנורא רבא שדי להו בדגלת אמר רב יהודה האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין רבא אמר מילי דאבות ואמרי לה מילי דברכות. על הלי' ברכות כבר הבאנו לעיל גודל החסידות

ובענין נזיקין נציין את הפחד שהיה רבנו מלגעת בחפץ שלא היה שייך לו, והיו מונחים על שולחנו בעת השיעורים טיפ וכדו' ומעולם לא נגע בזה כי זה אינו שלו וח"ו שיכול לצאת נזק. ופ"א שראו שבטעות נגע בזה קפץ כמו שנשכו נחש, [והתברר שבאותה עת חלה מאוד ידידו הגר"מ סולובייציק לכן היה שקוע בזה ולא שם לב לכך].

וכן מילי דאבות הזהירות בבין אדם לחבירו ובמידות שהיה בזה עד להפליא ופעם מסר שיחה באיזה מקום ואמר אח"כ ששינה קטע בשיחה כי חשש שאפשר יהיה לפרש דבריו שזה כעין ביקורת על מה שיש שם, ויכולים ליפגע בזה. וזה היה דבר דק מאוד. וכן אמר ע"ע שחושש על א' שאולי נפגע ממנו במשך השנים [למרות שסבר רבנו שאי"ז נכון שפגע בו] וע"כ במשך עשרות שנים נותן כל יום פרוטה לצדקה לעילוי נשמתו...

ענוה

כל הרואה את צוואת רבנו יביט מעט בעולמו הפנימי ובענוהו היתירה, ותמיד התבטא על עצמו שאינו צדיק וכדו'.

וכתב נכדו שליט"א: אמר לי רבינו [בנוגע לענין ציבורי שלא קיבלו דעתו] וז"ל דע לך שאין לי תאוה שיעשו את רצוני, וכי אני הקב"ה שצריך לעשות את רצוני? [ובאותו ענין למרות שלא עשו כרצונו טרח רבנו הרבה מאוד לעזור לאותו פעולה ויותר על כבודו עד לעפר]

אחד אמר לרבינו שרוצה לבקש מחילה שע"י שהשאל השיעורים לאחד יצא מחלוקת, וביטלו כעפרא דארעא, ואמר בתקיפות: שום דבר! פעם אמרתי לרבינו שיש במדרש רבה על מי שאינו נוהג כבוד לרבו כ"כ כששואלו שנענש טובא, וביטלו רבינו לגמרי, פעם שאלתי את רבינו על שמשתמשים בביתו במטבח בבית הכסא וכו', ואמר רבינו כאן זה אחרת.

[הכל הפקר]

דולרים הסתובבו בביתו ולעצמו חי בקבא דמוריקא ואפי' עבור צאצאיו לא ביקש דבר.

ומעולם לא ביקש משרה וכדו' לצאצאיו ולמרות שיכול היה לבקש בחינוך העצמאי וכדו', ופעם הרבנית ע"ה שאלה אותו למה לא מבקש שיכניסו את בנו למסור שיעורים בישב"ק אמר לה שמעולם לא ביקש כגון דא, ומה שנותנים נותנים.

פרישות

אהה, בדורינו המלא תענגות הראה לנו הקב"ה שעדיין שייך לא ליהנות מעוה"ז ורבנו הקדוש יכול היה להרים עשר אצבעותיו בסוף ימיו ולומר שלא נהנה מעולם הזה.

וכל מחשבתו תמיד היה טרוד בכך האם צריך לכוין אכילה לשם שמים גם באכילה של שבת או אכילת מצה וכדו' וראו בחוש היכן נמצאו מחשבותיו.

וכן העיד לנו תלמידו כ"ק האדמו"ר מקופיטשניץ שליט"א שעקב בימי בחורותו על רבנו וראו שהיו תקופות שצם משבת לשבת ממש בלי הפסק. [ורבנו עצמו פעם נשאל מנכדו האם יש בדורינו כזה דבר שצמים משבת לשבת ואמר שהוא הכיר כמה כאלו ודוק]

ואם זה בשאר מיני מאכל שמיעט לאכול עד המינימום, ופ"א כשהגיע לחו"ל ביקשו כמה מחסידים לאכול שירים מאכילתו וקיבלו כאבי בטן נוראים מכך שזה כמעט לא היה ראוי למאכל אדם ופ"א היה ת"ח מופלג מקרוביו שהיה לו בעיה בריאותית ואמר לו רבנו שיאכל דבר מסוים, ואכל קצת ואמר שאין מסוגל כי זה מאכל בהמה, ורבנו אכל דבר זה כמה וכמה שנים].

וכבר הבאנו שאמר ע"ע שמעולם לא שתה משקה מתוק וכדו', ואולי ג"פ שתה קפה או תה במשך כל מאה שנותיו, די לו לרי חנינא בן דוסא בקב חרובין מערב שבת לערב שבת וכל העולם כולו לא ניזון אלא בשביל חנינא בני.

והיו תקופות של כמה שנים שכל שני וחמישי היה צם בה' עיניים, והיה מגיע לשיבה קטנה עם הערדלים, [כי לא הלך בנעילת הסנדל]

וכמה שנכתוב בדברים אלו נמעט, כי כל הנכנס לביתו וראה קירותיו קלופים וכדו' ראה וידע שכל העולם הוא פרוזודור ופ"א ניסו בהערמה מסוימת להתחיל לסגור את החורים שבקיר ע"י שילד קטן אחד מילא את זה בשפכטל וראה רבנו דבר זה וצעק 'מורידים לי מהעולם הבא' מורידים לי מהעולם הבא!

ומן הראוי לציין דבר זה שכל ענין זה של הצומות והפרישות לא הפריעו בכי הוא זה בעבודת התורה והמצוות והשמחה כי כל מי ראה ושהה בבית רבנו ראה את השמחה הפנימית שבקעה שם.

והעיד ח"א פ"א דיברתי עם הגר"ד בענין תענית בה"ב ושובכ"ם וכדו' שהם מנהגים קדומים. אמר לי הגר"ד ביודעי קאמינא שבמשך כל ימות השנה הגראי"ל שטיינמן נוהג להתענות שני וחמישי וק"ו בתעניות בה"ב, או תענית צדיקים [ראה סימן תק"פ] או שובכ"ם. ועוד הרבה תעניות בסתם ימים רגילים.

והוסיף הגר"ד ועל כולנה שהוא מסתיר זאת באופן מופלא, ואני הבחנתי בזה כי חשדתי בו שזה מתאים לו וכשנסיתי לדבר עימו ע"ז נתחמק והשתמט. והוסיף הגר"ד שיש בזה עוד חידוש ופלא שאי"ז גורע מעומק עיונו, וגם בימי התעניות כשמדבר הגר"ד עימו בלימוד בסוגיות עמוקות מאוד הוא שולט בסוגיא ומחשב חשבונות, שאפי' מי שאינו בתענית קשה לו מאוד להתאמץ ולחשב.

מרן זצ"ל ושאלתי אותו כמה שאלות, אחד השאלות היתה בנוגע לזוג בחוץ לארץ שהבעל ל"ע מוגדר כצמח ואשתו שלחה אלי שליח לבקש מאבי ברכה עבורו וגם הם רוצים לדעת מה להתחזק. אבי זצ"ל נתן ברכה לרפ"ש, וכששאלתי מה להתחזק הוא אמר לי להוציא גמרא קידושין מהארון. הוצאתי קידושין.

-תפתח בדף פ"א, אמר לי מרן זצ"ל.

פתחת.

- מה אתה רואה? שואל אותי אמור"ר מרן זצ"ל.

עניתי שאני רואה הסוגיות של יחוד.

זה מה שתגיד להם. שהאשה תתחזק בנושא זה.

הייתי ממש בהלם. אשה מבוגרת, מה לה ולנושא זה, ומדוע בחר מרן זצ"ל בנושא זה. אבל לא אמרתי לו דבר ויצאתי.

בערב התקשר השליח לשמוע מה ענה מרן זצ"ל, אמרתי לו דברים כהווייתם. בתחילה הוא היה מופתע ממש אך לאחר כמה שניות פרץ בהתרגשות ואמר לי "מרן זצ"ל ראה ברוח קודשו דברים שאף אחד לא הבחין בהם, לא יאומן" ומיד הסביר לי כי בני זוג אלו לא זכו להיפקד בזרש"ק, וכעבור כמה שנים החליטו לאמץ לעצמם ב' ילדים, והנה, עד לאחרונה הכל היה טוב ויפה, אך לפני כחודש ה'אבא' המאמץ עבר למוסד מיוחד, והאמא המאמצת נשארה לבדה עם ב' הילדים ואף אחד לא עלה על דעתו להבחין בבעיה הלכתית זו. כמובן שמיד הועברו הדברים לאמא שלהם וזכו להינצל מאיסור גמור. בסייעתא דשמיא של כוח התורה.

והדברים היו לאלפים ולרכבות כוח חכמי התורה וקדושתו.

ועתה חסרנו כל זה וביום כ"ד כסלו עלה רכב ישראל ופרשיו והמרכבה לשכינה הלכה לה למקומה, וכפי שעל יום זה היה נבואת חגי (פרק ב' פסו' כ- כג) ויהי דבר ה' שנית אל חגי בעשרים וארבעה לחדש לאמר: אמר אל זרבבל פחת יהודה לאמר אני מרעיש את השמים ואת הארץ. וגו' והפכתי מרכבה ורכביה וגו'. ביום ההוא נאם ה' צבא- ות אקחך זרבבל בן שאלתיאל עבדי נאם ה' ושמתיך כחותם כי כך בחרתי נאם ה' צבא-ות:

ונסיים בדברי גאון ישראל בעל ספר עמק יהושע בבאור מאמר חז"ל (חולין ז') גדולים צדיקים במיתתם יותר מחייהן וז"ל: והטעם הוא משום דהצדיק בא לעולם להנהיג את הדור ולקרב העולם לתשובה. וא"כ אם יהיו הצדיקים בקדושתם עד שלא יכלו ליגע בהם א"כ לא יזכו להנהיג את הדור ולא יוכל להתעכב עם הכל ולפקח בעינים ולהדריכם לתורה ולעבודה, אך כשמת והולך האדם לבית עולמו אז אינו צריך להיות בין החיים ומתעוררת הקדושה שיש בו, וע"כ המשילה התורה מיתת הצדיק לבגדי כהונה כשם שבגדי כהונה מועלים בהם דוקא לאחר שבלו שאין צריכין להשתמש עוד, וכן נמי הצדיקים עיקר הקדושה שיש בהם מתעוררת לאחר מיתתן.

הקב"ה יעזור שנזכה לתחיית המתים בקרוב ומה כאן עומד ומשמש אף שם יעמוד וישמש וימליץ טוב בעדינו כן יהי רצון.

משפ' ביקשה לשאול לרבינו מה התיקון שלהם על מה דלא שמעו בזמנו לעצתו של רבינו על שידוך מסוים, ועכשיו מתעכב שידוך בתם כבר תקופה וחוששים מקפידתו, השיב רבינו זה שלא שמעו זה שום דבר, ולא אכפת לי כלום, העיקר שה' יעזור שיהי' להם רק טוב.

יראת הטא

פ"א זכינו לשמוע איך רבנו בשנת תשע"ו מדבר על הגהינום ובוכה בבכיה גדולה מאימת הדין.

וסיפר הגה"צ ר' דן סגל שליט"א שפ"א בערב ר"ה ביקש ממנו רבנו ברכה לשנה החדשה וביקש ממנו ברכה שלא ימות בלא תשובה והתחיל לבכות ואמר הגה"צ ר' דן שאמנם יתכן שהיו עוד שמבקשים על כך ברכה אבל לבכות על זה לא ראה במקומות אחרים.

קדושה

מי יבוא לתאר קדושת רבנו ורק נציין נקודה את שכתב רבנו הסכמה על אודות הספר הקדוש משך חכמה השלם ח' מר חשוון תש"ס. בני ברק יצ"ו. ל"כ הרב הג' הנעלה ר' שמואל חיים דומב שליט"א ולכל אשר לך אך טוב וברכה כל הימים.

כיבדתני לבוא במלים לרגלי הדפסת הספר הקדוש משך חכמה והנה לבוא בדברי שבח על הספר ומחברו לא שייך לאנשים בדורנו ודבר שפתים בזה אך למחסור יחשב, רק אביע זכותך כי אשרי מי שזוכה לברר מקחו של גאון וצדיק ובוזה אתה עושה חסד עם מחברו הגאון זצ"ל ועם דורנו, שיתבדרו דברי תורתו כבי מדרשא, ויפוצו מעינותיו חוצה וזכות מצוה גוררת מצוה שתזכה להמשיך ולהפיץ דברי תורתו ועוד, כהנה להגדיל תודה ולהאדירה. כחפץ לב כל מבקשי השי"ת. (קובץ אגרות סי' ריג)

כשנשאל רבנו מהרב הנ"ל על נוסח שכתב על המשך חכמה הקדוש, הסביר רבנו דהרי יש קטעים במשך חכמה שאדם שהוא לא קדוש לא יכול לכתוב אותם.

וכבר לפני עשרות שנים העיד החזון איש בו שהוא קדוש וטהור. וכפי הידוע כך אמר האדמו"ר מסטמ"ר זצ"ל שהוא קדוש מרחם ולא פגם בקדושה.

רוח הקודש

כבר אמר מרן הגרי"ש זצ"ל על רבנו בכוח הנקיות שלו, שזה קרוב למדריגת רוח הקודש, ונביא כמה מעשים נוראים שיש עמנו מכלי ראשון ויותר מהנכתב יש בידינו כמעט קונטרס שלם של דברים כאלו.

שמענו מג"א שהגר"מ סולובייצק זצ"ל אמר לו לפני כשלושים שנה שהוא בדק בכמה וכמה זמנים וראה שלרבנו יש רוח הקודש.

ונביא כאן כמה מעשים מעדי ראיה פ"א נכנס לרבנו גביר אחד מחו"ל והתחיל רבנו לדבר עמו על עיתונים פסולים ולא הבינו מפני מה, והנכדים ניסו להעביר את הנושא לענין אחר, אבל הגביר סימן להם שהוא מבין את הדברים היטב, והתברר שיש לו בעלות על אחד העיתונים הגדולים בארצו.

פ"א נכנס א' לרבנו לבקש ברכה לזיווג, ואמר לו רבנו איזה מילה שהוא חוטא בדבר מסוים, והנכד התבייש לומר לו אבל אחרי שאמר לו את זה היה לפלא אצלו שרבנו יודע את זה. סיפר בנו הגר"ש שליט"א: ד' אייר תשע"ו הייתי אצל אבי

אבי אבי רכב ישראל ופרשיו

תשע"ה

תשע"ז

תשע"ו